

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พระสถาปนา พุทธวิงโศ กับภูมิปัญญาไทยในการพัฒนาประติมากรรม โดยการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์การทำประติมากรรม โดยการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เพื่อศึกษาภูมิปัญญาไทยในการทำประติมากรรม และเพื่อศึกษาแนวทางอนุรักษ์รวมทั้งการถ่ายทอดในการทำประติมากรรมของพระสถาปนา พุทธวิงโศ ให้สืบทอดเป็นมรดกไทยต่อไป ในเขตชุมชนบางกอกน้อย ซึ่งเป็นภูมิลำเนาเดิมของพระสถาปนา พุทธวิงโศ ท่านได้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกช่างก่อสร้างจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตอู่ตะเภา ภาย จบปริญญาตรีด้านตกแต่งภายในที่ประเทศฟิลิปปินส์ ท่านได้รับการถวายปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาศิลปกรรม จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จากประวัติของท่านดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะพบว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญทางด้านประติมากรรมจนได้รับการยกย่องจากสังคมทั่วไปอย่างกว้างขวาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย และผู้รับการถ่ายทอด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การศึกษา การสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษาเอกสารอ้างอิง การสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นสำคัญ

ผลการวิจัย พบว่า 1) พระสถาปนา พุทธวิงโศ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำทางด้านภูมิปัญญาไทยอย่างแท้จริงในการพัฒนาประติมากรรม โดยการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ โดยมีแรงบันดาลใจจากการรักธรรมชาติ รักต้นไม้ และสัตว์เลี้ยง มีประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตสัตว์และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับการก่อสร้าง และการสังเกตการณ์ทำงานของผู้รู้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) พระสถาปนา พุทธวิงโศ มีกระบวนการทำประติมากรรมรีไซเคิล 8 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการสำรวจพื้นที่ ขั้นตอนการออกแบบ ขั้นตอนการประกอบโครงสร้าง ขั้นตอนการปั้น ขั้นตอนการตรวจสอบและการตกแต่ง ขั้นตอนการแต่งสีและเคลือบสี ขั้นตอนการติดตั้งชิ้นงาน และขั้นตอนการทดสอบระบบ 3) แนวทางอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาไทย ท่านมี

กระบวนการวิเคราะห์สภาพปัญหาในปัจจุบัน คำนึงแนวทางที่จะอนุรักษ์และพัฒนา รวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บุคคลในหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้คนรุ่นหลังรู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว โดยเน้นการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ให้มีประโยชน์ และเน้นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน องค์ประกอบในการถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด และวิธีการถ่ายทอด ซึ่งมีการสังเกต การฝึกทำด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติจากเพื่อนบ้านที่เป็นผู้รู้ และการเข้ารับการฝึกอบรม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง พระสถาปนา พุทธวิังโส กับภูมิปัญญาไทยในการพัฒนาประติมากรรมโดยการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ มีผลการวิจัยสมควรจะนำมาอภิปราย ซึ่งผู้วิจัยจัดเป็นประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ภูมิปัญญาไทยส่วนบุคคลของ พระสถาปนา พุทธวิังโส สามารถแยกเป็นข้อย่อยได้ดังนี้

1) ท่านมีความรู้พื้นฐานด้านนี้ และช่างสังเกตเรื่องธรรมชาติ รวมทั้งการประดิษฐ์ตกแต่งสวนหย่อม จัดภูมิทัศน์ต่างๆ สังคมไว้เป็นประสบการณ์มาตั้งแต่เยาว์วัย อาทิ ครอบครัวยุคของท่านชอบปลูกต้นไม้บนนาพันธุ และมักไปเดินดูเลือกซื้อต้นไม้จากตลาดขายต้นไม้บ่อยครั้ง จนทำให้มีความรู้เรื่องต้นไม้หลากหลายชนิด โดยเฉพาะไม้ประดับ ท่านสังเกตลักษณะรูปร่างและการเคลื่อนไหวของสัตว์นานาชนิด จนรู้จักธรรมชาติของสัตว์และเก็บไว้ในความทรงจำ นอกจากนี้ท่านยังสนใจใฝ่ถามผู้ที่มีความชำนาญในการจัดสวนหิน การจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม เป็นองค์ความรู้ที่ท่านสนใจและสังเกตจดจำได้นำมาประยุกต์ใช้ในการผลิตผลงานของท่านเอง

2) ท่านเป็นผู้ที่ใฝ่ศึกษาหาความรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ เพราะท่านศึกษาในสถานศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี และมีความเชี่ยวชาญ จนมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กัดเลือกให้ได้รับปริญญาคุณวุฒิศึกษาศาสตร์ สาขาศิลปกรรม

นอกจากนี้ท่านยังศึกษานอกระบบ คือ ศึกษาค้นคว้าจากตำราทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและความสำคัญของการรีไซเคิล องค์ความรู้ของการจัดภูมิทัศน์ประติมากรรมรีไซเคิลในยุคต่างๆ การวางแผนภูมิทัศน์ การออกแบบภูมิทัศน์

ศึกษาจากการทดลองด้วยตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะของกระดาษ ปูนซีเมนต์ และเหล็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องมาประดิษฐ์เป็นวัสดุรีไซเคิล

3) การมีความคิดสร้างสรรค์ พระสถาปนา พุทธิวังโส ใช้ความรู้ด้านประติมากรรม มาสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมริโซเคิล เริ่มตั้งแต่การทำ “โครงสร้าง” ประติมากรรมต่างๆ ด้วยเหล็ก วิธีการหมักกระดาษหนังสือพิมพ์แล้วนำมาผสมกับปูนซีเมนต์เพื่อเป็นวัสดุริโซเคิลมาทำประติมากรรมเป็นสัตว์นานาชนิด ภูเขา น้ำตก ได้เสมือนของจริงตามธรรมชาติ

นอกจากนั้นท่านยังคิดค้นการทำโครงสร้างให้สัตว์เหล่านั้น มีความเคลื่อนไหวได้เมื่อถูกแรงลม ทำให้เหมือนสัตว์มีชีวิตเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ

4) ท่านเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะสูงมาก เห็นได้จากการช่วยพัฒนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อม และภูมิทัศน์ให้แก่สถานศึกษา วัดวาอาราม และหน่วยงานต่างๆ แม้บางครั้งจะต้องสรรหางบประมาณในการจัดทำเองก็ตาม

ท่านเป็นผู้ที่มุ่งหวังสร้างสรรค์ให้อนุชนรุ่นหลังมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้วยการทำประติมากรรมสัตว์ต่างๆ โดยเฉพาะสัตว์หายาก ใกล้จะสูญพันธุ์ มาป็นไว้เตือนใจอนุชนให้สำนึกว่า ถ้าเราไม่ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ให้คงอยู่ตลอดไปก็จะเหลือแต่รูปปั้นไว้ให้ดูเฉกเช่นนี้

นอกจากนั้นท่านยังได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทำวัสดุริโซเคิล กระบวนการทำโครงสร้างประติมากรรมและวิธีการปั้นสัตว์ต่างๆ ภูเขา น้ำตก เพื่อเป็นการสืบทอดความรู้มิให้สูญสลายตลอดไป

ดังที่ สามารถ จันทรสุรีย์ กล่าวว่าการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญานั้น ต้องเรียนรู้จากผู้รู้ ต้องฝึกฝนด้วยตนเองเกิดความรู้สึกรักชอบสิ่งนั้นมาตั้งแต่เด็ก เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นที่ 2 ผลงานและวิธีการทำประติมากรรมโดยการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่
ของพระสถาปนา พุทธิวังโส ในสร้างสรรค์งานให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากมาย อาทิ

- 1) พัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม และสิ่งก่อสร้างให้แก่สถานที่ต่างๆ เช่น
 - โรงเรียนวัดสุวรรณาราม
 - โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม
 - โรงเรียนวัดมเหยงคณ์พาราม
 - โรงเรียนพนิชยการสยาม
 - โรงเรียนวังไกลกังวล
 - โรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี
 - มหาประชาชนศิโรตม์วิทยาลัย
 - มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

- วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร
- วัดพิชัยญาติวรวิหาร
- วัดยานนาวา
- สถานีตำรวจนครบาลบางยี่ขัน
- เขตบางกอกน้อย
- เขตจตุจักร
- เขตตลิ่งชัน
- คลองบ้านม้า (สาขาคลองแสนแสบ)
- พาราไดซ์ฟาร์ม
- สวนธรรมชาติบำบัด สมาคม ส่งเสริมสถานภาพสตรี เขตดอนเมือง

2) จัดตั้งศูนย์ไร่ไซเคิล เพื่อฝึกฝนให้อุชุนรู้จักการรักษาสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว และให้สถานศึกษาได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประกอบการสอน อาทิ

- ศูนย์ไร่ไซเคิล โรงเรียนวัดสุวรรณาราม เขตบางกอกน้อย
- ศูนย์ไร่ไซเคิล โรงเรียนมหรณพาราม เขตตลิ่งชัน
- ศูนย์ไร่ไซเคิล โรงเรียนพลิชยการสยาม เขตบางพลัด
- ศูนย์ไร่ไซเคิล โรงเรียน ไกลกังวล อำเภอหัวหิน
- ศูนย์ไร่ไซเคิล โรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี
- ศูนย์ไร่ไซเคิล โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม บางกอกน้อย
- ศูนย์ไร่ไซเคิล โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- ศูนย์ไร่ไซเคิล มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- ศูนย์ไร่ไซเคิลสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ดอนเมือง
- ศูนย์ไร่ไซเคิลสำนักงานเขตตลิ่งชัน

3) การเป็นวิทยากร ท่านสอนและถ่ายทอดความรู้ด้านประติมากรรมไร่ไซเคิลให้แก่ นักเรียน ชุมชน และเจ้าหน้าที่ในองค์กรต่างๆ เป็นผู้นำในการสร้างอาชีพงานปั้น จนทำให้ชาวบ้านมีรายได้ตามรูปแบบ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” และท่านพร้อมที่จะเป็นผู้ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ท่านจึงได้รับรางวัลมากมาย ผลงานและเกียรติคุณได้รับการเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหลายแขนง เช่น หนังสือพิมพ์หลายฉบับ วารสาร วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

4) ผลงานกิจกรรมอื่นๆ

4.1) จัดตกแต่งรถบุปผาชาติ “ปีแห่งการเฉลิมฉลองราชธานี 220 ปี กรุงรัตนโกสินทร์” จากวัศคูรีไซเคิล โดยได้รับรางวัลที่ 3 ประเภทความคิดสร้างสรรค์ (เมษายน 2545)

4.2) จัดตกแต่งรณุปผาชาติ “วันวิสาขบูชา” จากวัดสุกรีไชเคิล โดยได้รับรางวัลชนะเลิศ (24 พฤษภาคม 2545)

4.3) ตกแต่งเวทีน้ำตกรรรมชาติจากกรีไชเคิลในวันสิ่งแวดล้อมโลก ณ ห้องบางกอกคอนเวนชัน เซ็นทรัลพลาซ่า (4 มิถุนายน 2545)

4.4) ร่วมกิจกรรมสร้างสวนหย่อม น้ำตกริไชเคิลใน งานเสมา 45 เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

ดั่งที่ ดนัย ไชโยธา (2534) กล่าวไว้ว่า การถ่ายทอดความรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้วิถีทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ กระบวนการนี้จะทำได้ต่อเมื่อบุคคลมีการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน โดยการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่อกันอย่างไม่ขาดสาย

ประเด็นที่ 3 แนวทางอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการถ่ายทอดในการทำประติมากรรมโดยการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ของพระสถาปนา พุทธิวังโส

พระสถาปนา พุทธิวังโส มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานก่อสร้าง การวางโครงสร้างต่างๆ เป็นนักค้นคว้า วิจัยทดลองร่วมกับพรสวรรค์ทำให้เกิดความคิดริเริ่มนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ให้เป็นผลงานที่มีคุณค่า มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวทันสถานการณ์ที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาธรรมชาติเสื่อมโทรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย กำจัดขยะที่กำลังล้นโลกกลับมาใช้ใหม่ให้เข้ากับหลักการจัดการสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์จากความเป็นเมืองให้กลายเป็นภูมิทัศน์ท่าเทียบธรรมชาติ มีพันธุ์ไม้ต่างๆ สัตว์ต่างๆ แหล่งน้ำ ก้อนหิน ทางเดินแผ่นหินเลียนแบบธรรมชาติ ทำให้เมืองเกิดการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทำให้ผู้สัญจรไปมาเกิดความเจริญตา เจริญใจ มีจิตสำนึกในการรักษาธรรมชาติและส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพจิตดี

พระสถาปนา พุทธิวังโส เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้การทำประติมากรรมรีไชเคิลให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่อฝึกฝนให้เยาวชนคนรุ่นหลังให้รู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้น โดยเน้นการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่เป็นสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เป็นรูปสัตว์นานาชนิด และสามารถตกแต่งอาคารให้สวยงาม ทำให้บ้านวัด โรงเรียน มีความร่วมมือในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดั่งที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) ได้กล่าวไว้ว่า การสั่งสมและการกระจายความรู้ภูมิปัญญานั้น ต้องนำมาบริการชุมชน และภูมิปัญญาชาวบ้านนั้นไม่ได้มีสถาบันถ่ายทอดความรู้ แต่มีกระบวนการถ่ายทอดที่ซับซ้อน ต้องเข้าใจกระบวนการที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะอนุรักษ์ผลงานประติมากรรมริไซเคิลที่ท่านสร้างสรรค์ไว้ในสถานที่ต่างๆ เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามนั้นคงอยู่ต่อไป เพื่อเตือนใจอนุชนรุ่นหลังให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะหลายแห่งได้รื้อถอน ยกเลิกไปหมดแล้ว ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง
2. กระทรวงวัฒนธรรม น่าจะได้พิจารณายกย่อง พระสถาปนา พุทธิรังโส ให้เป็นศิลปินแห่งชาติในสาขาที่ท่านเชี่ยวชาญ เป็นการอนุรักษ์และยกย่องบุคคลที่สมควรแก่ฐานะ และเป็นการประกาศเกียรติคุณของท่านในวงกว้างกว่าที่เป็นอยู่อีกด้วย
3. ควรจะมีหน่วยงานหรือสถาบัน ที่รับผิดชอบเปิดสอนกระบวนการทำวัตรริไซเคิล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ เช่น การทำรั้วบ้าน และสอนการปั้นสัตว์ต่างๆ อย่างจริงจัง เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาไทย และเป็นการสร้างอาชีพให้ผู้ที่สนใจอีกโสดหนึ่งด้วย
4. ด้วยผลงานประติมากรรมริไซเคิลนั้นเกิดจากความคิดและทักษะของผู้สร้างประติมากรรม จึงควรมีการขยายผลรวบรวมองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคนิควิธี การสร้างประติมากรรมให้เป็นระบบ เป็นตำราที่ใช้ประกอบการเรียนรู้การสอนต่อไป
5. เพื่อให้ผู้สนใจทำวิจัยในหัวข้อเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในระดับสูงขึ้นไป เช่น การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประติมากรรมริไซเคิลเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและทำให้ชุมชนเข้มแข็ง